

som dominerar. Hans Jørgen Nielsen fördjupar vår förståelse av medborgarnas tro på det politiska systemet. En avgörande faktor är om väljaren accepterar eller förkastar status quo. Deltagardemokratins anhängare utgör en socialt och politiskt exklusiv krets. Det finns en grund för plebiscitära strömningar.

Lars Bille ger oss anledning att revidera diagrammet över de politiska partiernas medlemsutveckling i än mer negativ riktning. Perspektivet av än mer toppstyrda, professionaliserade och expertdominerade elitpartier förtjänar förvisso en fundamental debatt.

Mot bakgrund av den svenska diskussionen om utvidgat brukarinflytande (ytterligare en begreppsimport från Danmark) i skolan är det särskilt intressant att ta del av Eva Sørensens nyanserade diskussion om en tvådelad demokrati, en kombination av lokal självstyrelse och parlamentarism. Eva Sørensen varnar för att skolinstitutionerna utvecklar sig till slutna reservat och argumenterar för att en tvådelad demokrati förutsätter ett starkare brukarinflytande. Problemet att kombinera olika medborgarroller får ytterligare belysning av Lotte Jensens undersökning av boendedemokratin i den allmännyttiga sektorn.

Varje bedömning av demokratins funktionssätt måste i dag ta hänsyn till politikens fortgående internationalisering. Många begreppsmässiga och empiriska luckor återstår att fylla innan vi får en realistisk förståelse av hur demokratin fungerar i ett flerskiktat system. Volymen ger några viktiga bidrag om lobbyism (av Henning Bregnsbo), dansk demokrati i den europeiska integrationen (av Morten Kelstrup) och demokratiproblem i danska EU-beslutsprocesser (av Torben Bundgaard-Pedersen). Jag läser dessa uppsatser mot bakgrund av Gunnar Sjöbloms

oroväckande konstaterande att de politiska partierna i dag knappast uppfyller partistyremodellens krav på representativ kontroll över det offentliga styrningssystemet.

Bokens titel nämner demokratins mångfald och illustrerar utmärkt att även statsvetenskapen kännetecknas av en nästan oöverblickbar mångfald av specialiserade domäner. Det finns anledning att påminna om att en stor demokrati formulerat devisen „e pluribus unum“: enhet i mångfalden, att skapa en av flera. Däri ligger nästa stora uppgift för statsvetenskapen i allmänhet och Demokratiprojektet i synnerhet. Få av bokens författare hänvisar till andra projektdeltagare. Många lösa pusselbitar ligger nu på bordet. När får vi läsa den stora syntesen?

Olof Petersson
Statsvetenskapliga institutionen
Uppsala universitet

Henrik Jensen, *Arenaer eller aktører. En analyse af Folketingets stående udvalg*, København: Samfundslitteratur, 1995, 244 s., kr. 220,00.

„Ingen over eller ved siden af Folketinget“. I hvilket omfang denne proklamation også holder i virkelighedens verden har jævnligt været til debat og er i de senere år i stigende grad blevet anfægtet. Men hvordan man end vender og drejer det, er det dog et faktum, at Folketinget indtager en endda overordentlig central placering i vort politiske system. Det kan derfor undre, at en udforskning af denne institutions udvikling og arbejde har været underkastet så relativt lidt opmærksomhed fra danske politologers side. Det har

som dominerar. Hans Jørgen Nielsen fördjupar vår förståelse av medborgarnas tro på det politiska systemet. En avgörande faktor är om väljaren accepterar eller förkastar status quo. Deltagardemokratins anhängare utgör en socialt och politiskt exklusiv krets. Det finns en grund för plebiscitära strömningar.

Lars Bille ger oss anledning att revidera diagrammet över de politiska partiernas medlemsutveckling i än mer negativ riktning. Perspektivet av än mer toppstyrda, professionaliserade och expertdominerade elitpartier förtjänar förvisso en fundamental debatt.

Mot bakgrund av den svenska diskussionen om utvidgat brukarinflytande (ytterligare en begreppsimport från Danmark) i skolan är det särskilt intressant att ta del av Eva Sørensens nyanserade diskussion om en tvådelad demokrati, en kombination av lokal självstyrelse och parlamentarism. Eva Sørensen varnar för att skolinstitutionerna utvecklar sig till slutna reservat och argumenterar för att en tvådelad demokrati förutsätter ett starkare brukarinflytande. Problemet att kombinera olika medborgarroller får ytterligare belysning av Lotte Jensens undersökning av boendedemokratin i den allmännyttiga sektorn.

Varje bedömning av demokratins funktionssätt måste i dag ta hänsyn till politikens fortgående internationalisering. Många begreppsmässiga och empiriska luckor återstår att fylla innan vi får en realistisk förståelse av hur demokratin fungerar i ett flerskiktat system. Volymen ger några viktiga bidrag om lobbyism (av Henning Bregnsbo), dansk demokrati i den europeiska integrationen (av Morten Kelstrup) och demokratiproblem i danska EU-beslutsprocesser (av Torben Bundgaard-Pedersen). Jag läser dessa uppsatser mot bakgrund av Gunnar Sjöbloms

oroväckande konstaterande att de politiska partierna i dag knappast uppfyller partistyremodellens krav på representativ kontroll över det offentliga styrningssystemet.

Bokens titel nämner demokratins mångfald och illustrerar utmärkt att även statsvetenskapen kännetecknas av en nästan oöverblickbar mångfald av specialiserade domäner. Det finns anledning att påminna om att en stor demokrati formulerat devisen „e pluribus unum“: enhet i mångfalden, att skapa en av flera. Däri ligger nästa stora uppgift för statsvetenskapen i allmänhet och Demokratiprojektet i synnerhet. Få av bokens författare hänvisar till andra projektdeltagare. Många lösa pusselbitar ligger nu på bordet. När får vi läsa den stora syntesen?

Olof Petersson
Statsvetenskapliga institutionen
Uppsala universitet

Henrik Jensen, *Arenaer eller aktører. En analyse af Folketingets stående udvalg*, København: Samfundslitteratur, 1995, 244 s., kr. 220,00.

„Ingen over eller ved siden af Folketinget“. I hvilket omfang denne proklamation også holder i virkelighedens verden har jævnligt været til debat og er i de senere år i stigende grad blevet anfægtet. Men hvordan man end vender og drejer det, er det dog et faktum, at Folketinget indtager en endda overordentlig central placering i vort politiske system. Det kan derfor undre, at en udforskning af denne institutions udvikling og arbejde har været underkastet så relativt lidt opmærksomhed fra danske politologers side. Det har

i realiteten kun været professor Erik Damgaard, der gennem en årrække systematisk har sat focus på en analyse af denne aktør, suppleret af få andres enkeltstående arbejder. Alene af den grund er der derfor al mulig grund til at hilse Henrik Jensens Ph.D.-afhandling velkommen. Den udfylder et hul, - og endda på fortrinlig vis.

Henrik Jensen tager afsæt i den almindeligt forekommende opfattelse i den brede offentlighed og i dele af forskningen, at Folketingets stående udvalg er selvstændige enhedsaktører, der har fælles interesser på tværs af partiskel, og som ud fra strategiske overvejelser beslutter at tage bestemte midler i anvendelse for at realisere fælles mål. Over for denne opfattelse opstiller forfatteren den hovedtese, at det er mere frugtbart at analysere de stående udvalg, som om de var arenaer for udvalgsmedlemmernes og parti-gruppernes politiske aktiviteter (p. 18). Det præciseres, at der ikke er tale om et enten-eller, kun at man i forhold til enhedsaktøropfattelsen kan få et bedre billede af udvalgenes to vigtigste aktiviteter, nemlig lovbehandling og kontrol, ved at analysere udvalgene, *som om* de var arenaer (p. 33). Der er altså tale om et både-og, og det gør det noget vanskeligere for forfatteren præcist at kunne be- eller afkræfte hovedtesen. Der er således indbygget en vis uklarhed og manglende skarphed i afhandlingens hovedproblemstilling, som vanskeliggør en entydig afprøvning af hovedtesens bæredygtighed.

Ved at tage udgangspunkt i en karakteristik af det danske politiske system som sektoriseret og herefter at anvende hvad forfatteren kalder „den modificerede sektoriseringsmodel“ i den videre analyse, kommer der også et anstrøg af noget tautologisk over fremstillingens konklusioner. I og med at det kun er ressortudvalgene - som nærmest pr. definition er sek-

torudvalg - hvorimod de tværgående udvalg, Finansudvalget og Europaudvalget, ikke inddrages i analysen, er det meget vanskeligt ikke at nå frem til en karakteristik af systemet som værende sektoriseret. Man fornemmer dog, at forfatteren godt kunne have udbygget de teoretiske og metodiske aspekter mere end han gør, men han har bevidst valgt en fremstillingsform, der skulle fremme forståelsen af udvalgsarbejdet for ikke-indviede og samtidig gøre det muligt for deltagerne i udvalgsarbejdet at genkende deres hverdag ved læsning af bogen. Denne ambition har så haft den omkostning, at elementer af en teoretisk og metodisk diskussion af faglitteraturen er blevet „gemt“ om i noterne. En placering af bogens hovedtese i forhold til den internationale litteratur havde imidlertid været nyttig og givtig. Det er altid dejligt for læseren at få serveret et godt overblik over forskningstraditionen inden for emnet. Et sådant er desuden meget relevant og oftest nødvendigt som begrundelse for udformningen af problemstillingen.

For mig ligger afhandlingens store fortjeneste dog ikke så meget i dens teoretiske fundament eller i en videreudvikling og/eller korrektion af de teoretiske sider af parlamentsforskningen i den internationale videnskabelige litteratur om de stående udvalg. Fortjenesten ligger i dens overordentlig grundige og systematiske bearbejdning af et omfattende empirisk materiale. Derved udvides den sparsomme danske indsigt på dette område, og ved at bygge videre på undersøgelserne fra 1970'erne og 1980'erne får Henrik Jensen klarlagt kontinuitet og udviklingstendenser. Men først og fremmest bibringes læseren en detaljeret, grundig og for mange sikkert også ny indsigt i, hvordan udvalgene faktisk arbejder, hvilken betydning de har i lovgivningsprocessen og i

kontrolfunktionen. Forfatterens arbejde som udvalgssekretær har givet ham en viden om og indsigt i udvalgsarbejdet, som han generøst delagtiggør læseren i.

Selv finder jeg, at kapitlerne om relationen mellem de stående udvalg og partigrupperne er de mest interessante. Forfatteren når her frem til, at det - groft sagt - er lovbehandlingen, der dominerer udvalgs møderne og ikke kontrolfunktionen, at de politiske forhandlinger og beslutninger om lovforslag mv. i langt de fleste tilfælde træffes af partigrupperne og deres repræsentanter *forud* for møderne, at udvalgsaktiviteten ikke kan lokaliseres alene til mødelokalerne, men er spredt i tid og rum, at det med andre ord er partigrupperne, som er de centrale politiske aktører i udvalgene (s. 122-123).

Det rejser naturligt spørgsmålet, hvordan partigrupperne koordinerer deres arbejds- og beslutningsprocesser, så de kan optræde som en enhedsaktør på de 24 arenaer (udvalg). Her viser Henrik Jensens analyse, at arbejdsdelingen i partigrupperne afspejler udvalgsstrukturen (eller omvendt?), at kravene til koordination i og mellem partigrupperne vokser, når en gruppe går i regering, og at der så endvidere sker en forskydning af beslutningsprocesserne for lovinitiativernes vedkommende over mod gruppens ministre og de ressourcer, de kan trække på i ministeriet, at heller ikke gruppernes koordinationsprocesser kun finder sted på gruppemøder, men i lige så høj grad finder sted uden for disse, at der er en overrepræsentation af personer med sektorbettinget ekspertise blandt ordførerne, samt at der i stigende grad har gjort sig nogle tværgående koordinationsproblemer gældende inden for grupperne, og at dette især har gjort sig gældende i forholdet mellem Europaudvalget og ressortudvalgene (s. 146).

Jensens afhandling viser således - blandt flere andre relevante resultater - at partigrupperne er endog særdeles centralt placeret i Folketingets arbejde. Men vidste vi ikke det før? Tjæ, joe, sådan nok i al almindelighed. Men mere konkret og dokumenteret viden om, hvor, hvordan og hvornår i processen de spiller en rolle, og hvordan udviklingen har formet sig over tid, er hidtil ikke blevet viet særlig megen opmærksomhed i det politologiske forskningsmiljø. Og vi skal ikke underkende, at en af samfundsvidenskabernes vigtigste opgaver er at aflive myter og bekræfte banaliteter.

Afhandlingens store fortjeneste er, at den fremlægger et omfattende materiale om udvalgenes arbejde og vigtige sider af parlamentarisk adfærd. Den fremlægger klarere og mere veldokumenteret, end det tidligere er sket i dansk statskundskab, hvordan udvalgsarbejdet faktisk foregår og bidrager dermed til at korrigere mange udbredte myter og misforståelser.

Bogen vil derfor være umulig at komme udenom, både når det gælder den fremtidig udforskning af Folketingets arbejde, og når der på universitetsniveau skal undervises i det danske politiske system.

Lars Bille
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet

Eggert Petersen m.fl., *Danskernes trivsel, holdninger og selvansvarlighed under „opsvinget“*. Træk af den politisk-psykologiske udvikling 1982-86-88-90-94, Århus: Psykologisk Institut, 1996, 349 s., kr. 198,00.

Denne bog indgår i den række af rapporter baseret på interviewundersøgelser,